

Cestovní zpráva

Č.j. NTK/4790/2026

14th International Conference on Ethics Education IAEE 2026

24. – 26. června 2026, de Bazel, Amsterdam (NL)

Účastnice: Mgr. Ing. Alena Dvořáková, Ph.D. (odd. 32)

Červen 2026

Cíl pracovní cesty: účast na konferenci IAEE2026

Hlavním cílem pracovní cesty byla aktivní účast (uspořádání workshopu) na **14. ročníku mezinárodní konference o etickém vzdělávání (14th International Conference on Ethics Education)** s podtitulem **Shaping the Future: Educating Responsible Professionals**, která se konala ve dnech **24. až 26. června 2026** v [konferenčním centru de Bazel](#) v nizozemském Amsterdamu.

Účast za NTK spočívala v **uspořádání šedesátiminutového workshopu v angličtině nazvaného „Facing Dilemmas: A Game-Based Workshop on Ethics and AI“**, na jehož přípravě se spolu s prezentující Alenou Dvořákovou (odd. 32) podílela Mgr. Eliška Skládalová (odd. 32, NCIP VaVal). Workshopu předcházela spolupráce obou autorek s doktorandou FEL ČVUT sdruženými v iniciativě [Responsible AI in Prague](#) (Gustav Šír, Martin Krutský, Jiří Němeček a Jakub Peleška) na tvorbě herních dilemat zaměřených na etiku umělé inteligence (AI). Prezentace konferenčního workshopu bude uložena v IDR NTK.

O konferenci

Konferenci každoročně pořádá **Mezinárodní asociace pro etické vzdělávání (International Association for Education in Ethics, dále jako IAEE)** se sídlem v Center for Healthcare Ethics, Duquesne University, Pittsburgh (Pennsylvania, USA). Konference je určena jak akademikům a výzkumníkům zabývajícím se etikou či výzkumnou integritou v akademickém a profesním vzdělávání, tak praktikujícím profesionálům (zejména zdravotníkům a biomedikům, ale i dalším pedagogům napříč obory, zejména ve vztahu ke generativní AI, případně dalším podpůrným profesím ve vzdělávání, jako jsou knihovníci a informační specialisté) – tedy všem, kteří ve vzdělávací praxi narážejí na závažná etická dilemata a zároveň vzdělávají či školí další osoby, ať už se jedná o studující na všech úrovních vysokoškolského studia, začínající i pokročilé výzkumníky, nebo budoucí školitele (problematika „training the trainers“).

Seznam témat pokrytých v konferenčních příspěvcích:

- Výzkum v oblasti etického vzdělávání: lékařská etika, humanitní obory v medicíně, vědy o živé přírodě (life sciences), životní prostředí, věda a technologie, humanitní obory, společenské vědy)
- Odpovědné provádění výzkumu (Responsible Conduct of Research, RCR): výzkumná integrita, OS ad. – RCR (česky také etika vědecké práce nebo správná vědecká praxe) se zdá být klíčovým tématem současnosti, překvapivě často se v příspěvcích ozýval důraz na nutnost reformy systémového nastavení výzkumné kultury.
- Lékařské vzdělávání a bioetika
- Filosofie vzdělávání (Pedagogika)
- Výzkum metod hodnocení vzdělávání a školení
- Etické kompetence ve vzdělávání a školení
- **Etika a AI – pod toto téma spadal primárně workshop NTK**
- Inovace ve vzdělávání, gamifikace

- Bakalářské/magisterské a doktorské studium (kategorie: Undergraduate & graduate education)
- Profesní vzdělávání
- Podpora akademických a výzkumných pracovníků

Jak probíraná témata, tak praktické zkušenosti a vzdělávací/školicí materiály sdílené na této konferenci jsou vysoce relevantní pro akademické služby NTK (dále AS NTK). AS NTK pořádají jak pravidelný webinář a Scientific Writing workshop na akademickou integritu pro doktorandy (v angličtině), tak příležitostný workshop Dilemma Game (DG) – nabízený jak v NTK, tak externě akademickým a výzkumným institucím (v akademickém roce 2025/2026 se uskutečnily workshopy DG na půdě VŠCHT a ÚŽFG Liběchov). Vedle toho připravují AS NTK samostatného webového průvodce k akademické etice a výzkumné integritě, který má sloužit jako rozcestník relevantních zdrojů domácích i zahraničních (včetně volně dostupných kurzů výzkumné integrity a vhodných školicích materiálů).

Aktivní účast na konferenci IAEE2026 a následné sdílení toho nejlepšího z mezinárodní praxe – ať už při tvorbě vlastních materiálů/akcí pro externí uživatele, nebo v rámci interního vzdělávání (zejména při metakonzultacích týmu informační podpory odd. 32 a odd. 35) umožní NTK držet krok s vývojem akademické a výzkumné integrity v mezinárodním měřítku a zároveň se na něm aktivně podílet sdílením vlastních zkušeností.

Odkazy na podrobné informace

Webové stránky konference: <https://amsterdamumc.eventsair.com/iaee-conference-2026/>

Webové stránky pořádající asociace IAEE zde: <https://ethicsassociation.net/>

Program konference je k nalezení zde:

<https://amsterdamumc.eventsair.com/iaee-conference-2026> (přehled),

<https://amsterdamumc.eventsair.com/iaee-conference-2026/conference-program> (kompletní program včetně rozvrhu jednotlivých příspěvků, který byl průběžně upravován kvůli stávce amsterdamské MHD ve středu 24. 6. a hlavně vlně letních veder, která v Amsterdamu kulminovala v pátek 26. 6.)

Časový rozvrh pracovní cesty

Třídenní konference se konala ve dnech 24. až 26. června 2026 v historickém konferenčním centru de Bazel v nizozemském Amsterdamu (v budově sídlí též Amsterdamský městský archiv). Pracovní cesta se uskutečnila ve dnech 23. 6. až 26. 6. 2026 s tímto rozvrhem:

- **Úterý 23. 6.:** Cesta z Prahy do Amsterdamu, ubytování, korespondence ohledně plánovaných změn programu.
- **Středa 24. 6.:** Účast na 2 předkonferečních workshopech, oficiální zahájení konference (prezident IAEE, prof. Henk van Have), prezentace o systémových etických problémech současné vědecko-výzkumné kultury a ztvárnění problematiky výzkumné kultury a systémových nedostatků současné akademické a výzkumné kultury prostřednictvím „divadla dialogu“ (představení Science Hoops). (Registrace na konferenci byla posunuta na 9:00 a zahájení workshopů na 10:00 z důvodu ranní dopravní stávk.)

- **Čtvrtek 25. 6.:** Keynote přednášky 1 a 2, paralelní ústní prezentace, symposia a workshopy. Účast na generálním shromáždění IAEE (17:00–18:00).
- **Pátek 26. 6.:** Keynote přednáška 3, paralelní ústní prezentace/symposia/workshopy. Páteční program byl nakonec zredukovaný – kvůli velkému horku se odhlásilo několik účastníků. Workshop NTK „Facing Dilemmas“ (v programu jako Workshop 11) se nakonec konal už od 14:00 (oproti původnímu začátku v 15:15 a posunutí na 14:15). Po oficiálním zakončení konference zpáteční cesta z Amsterdamu do Prahy.

Průběh, struktura a náplň konference

Obr. 1 Zahájení konference IAEE2026 dne 24. 6. 2026 hlavní organizátorkou akce, prof. dr. Mariëtte van den Hoven (Amsterdam UMC, NL).

Konference se skládala ze **6 předkonferenčních workshopů** (konaly se ve dvou paralelních blocích, dopoledne a odpoledne ve středu 24. 6. – autorka se zúčastnila dvou z nich). Dále se v jejím průběhu konaly **3 plenární keynote přednášky** a paralelně (v 5 blocích, tzv. tracks) celkem **12 workshopů, 18 ústních prezentací, 5 symposií a 2 bloky prezentace posterů**. Tyto bloky nebyly strukturovány čistě tematicky, ale spíš jako kombinace formátu (plenární keynote přednášky x paralelní ústní prezentace/workshopy/postery/sympozia), tematické spřízněnosti jednotlivých příspěvků a kapacity přidělené učebny (často tedy docházelo k překrývání a prolínání témat napříč bloky). Z tohoto důvodu nebylo možné zúčastnit se v každém paralelním bloku více než jedné akce/jednoho formátu.

Základní tematické okruhy bloků: Bakalářské studium, doktorské studium, profesní vzdělávání, hodnocení etické výuky a vzdělávání, AI v etickém vzdělávání, mravní rozvažování založené na případových studiích (moral case deliberation), pedagogický výzkum (SoTL = scholarship of teaching and learning). Workshop „Facing Dilemmas“ prezentovaný za NTK byl

zařazen do bloku 3 (Track 3) pod následující tematické okruhy: AI v etickém vzdělávání, mravní rozvažování založené na případech z praxe, doktorské studium, profesní vzdělávání.

Absolvované akce: shrnutí poznatků

Předkonferenční workshopy

Workshop 2 „Training the Trainers: Embedding Sustainability, Eco-Justice, and Ethics in Everyday Research Practice“ (Giulia Inguaggiato, Natalia Evans, Amsterdam UMC, Nizozemsko, 90 minut) – Workshop pojednával o novém toolkitu materiálů a modulárních mikrokurzů [RE4GREEN](#) volně dostupném v portálu [The Embassy of Good Science](#), jehož cílem je podpořit školitele při školení akademiků a výzkumníků, kteří se mají stát lídry v udržitelnosti (primárně ve výzkumu, ale i ve výuce). Toolkit zahrnuje i příručku k tomu, jak školit školitele (Trainer Guide). Součástí workshopu bylo i několik interaktivních cvičení, zejména vyhodnocení 5 základních etických principů pro výzkum (informovaný souhlas, povinná péče, neškodění, předběžná opatrnost a znečišťovatel platí), hlavně z hlediska udržitelnosti. Další zpřístupněný materiál: tištěná příručka „Sustainability and Eco-Justice in Everyday Research“.

Workshop 6 „Embedding Research Integrity training across the academic lifecycle. How does (your) effective training look like?“ (Nele Bracke, Research Policy Advisor, Ghent University, Belgie) – Workshop shrnoval lektorčiny rozsáhlé, mnohaleté zkušenosti (od roku 2007) s vedením a organizací školení na akademickou etiku a výzkumnou integritu na belgické Ghent University, a to napříč obory a na všech stupních studia/výzkumu, od bakalářů až po začínající a pokročilé výzkumníky. Pro orientaci: podle lektorčiny prezentace proškolí její tým (2 školitelé) řádově 600 účastníků ročně. Ghentská univerzita se rozhodla přijmout mezinárodní etický kodex ALLEA (2023), školení na výzkumnou integritu se proto řídí 4 základními hodnotami tohoto kodexu (spolehlivost, čestnost, respekt, odpovědnost). Dále zohledňuje 3 základní principy či vhledy:

1. kvalitní výzkum se bez výzkumné integrity neobejde,
2. výzkumná integrita je zásadní pro důvěryhodnost celého systému vědy a výzkumu a jejich výsledků,
3. **výzkumná integrita není samozřejmost, neděje se samospádem.**

Při workshopu se probíraly následující volně dostupné školicí materiály: online školení na výzkumnou integritu [Mind the Gap](#), program školení školitelů [Train the Trainer Program](#) vytvořený v rámci evropského projektu VIRT2UE.

Tipy pro AS NTK: Lektorka také pravidelně využívá Dilemma Game v mobilní aplikaci, ale hlavně vytváří nová dilemata – právě jejím postupem při tvorbě nových dilemat bychom se mohli inspirovat: před konáním workshopu požádá výzkumníky, kteří si u ní školení na výzkumnou integritu objednali, aby podle předvytvořeného vzoru zaslali 3 skutečné („real life“), eticky problematické případy z vlastní (akademické či výzkumné) praxe, na jejichž základě pak dotvoří herní dilemata. **Zajímavé byly dále tipy na to, čeho se při školeních na výzkumnou integritu vyvarovat:**

- frontálních přednášek,
- přehledů výzkumníků, kteří se dopustili závažných prohřešků,
- zdůrazňování trestů, které hrozí, když se výzkumník proviní,
- teoretických debat ohledně rozdílů mezi etikou, integritou, deontologií apod.

Tipy na to, co při školení posílit:

- interaktivnost,
- sebedůvěru účastníků,
- užití skutečných dilemat z praxe,
- konkrétní ukázky „jak to dělat“ a „jak to nedělat“,
- důslednost, pokud jde o hlavní principy a závěry.

S čím si nemá cenu dělat velké starosti (podle lektorky):

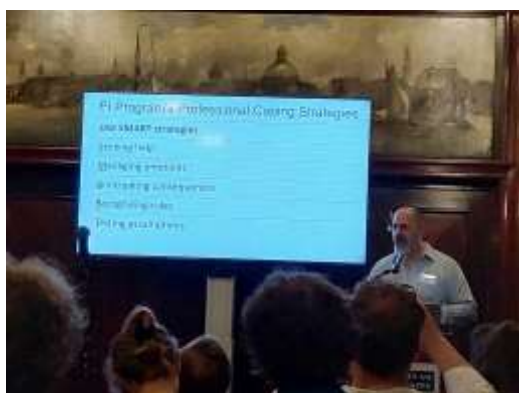
- početností školené skupiny,
- oborovými specifiky (potřebnou kontextualizaci dilemat lze „přehodit“ na účastníky školení),
- úrovní výzkumných zkušeností,
- časovou dotací,
- online/offline formou školení,
- výstupy z výuky a jejich ověřováním,
- účastnickými zážitky ze školení.

Součástí workshopu bylo i sdílení konkrétních zkušeností účastníků, pokud jde o to, proč školíme na výzkumnou integritu, jaké je hlavní sdělení našeho školení, koho chceme školit a co k tomu potřebujeme. Další užitečné tipy lektorky a ostatních účastníků se týkaly toho, 1. jak účastníky workshopu DG nenásilně rozřadit do skupin, aby vznikly skupiny namíchané ze začátečníků a pokročilých (případně lidí, kteří se neznají), a také toho, že **nejvlivnější osobou, pokud jde o předávání zásad výzkumné integrity, je vždy přímý nadřízený zaučovaného účastníka.**

Příspěvek AD do debaty: úspěch měla moje připomínka odvahy (jako dodatečné hodnoty důležité pro výzkumnou integritu), idea akademické knihovny jako bezpečného prostoru mimo univerzitu a návrh hlavního sdělení etické výuky: „Don't take shortcuts.“ (tj. neusnadňovat si práci lákavými zkratkami). Nele Bracke se posléze zúčastnila mého workshopu „Facing Dilemmas“ a podařilo se mi s ní navázat cenný osobní kontakt.

Keynote přednášky

Keynote přednáška 1 James DuBois (Bioethics Research Center, Washington University in St. Louis, Spojené státy) 25. 6. 2026: „Engaging the Human Side of Rule Following: The Key to Fostering Responsible Professional Behavior.“ – Přednáška byla shrnutím poznatků z lektorovy vlastní praxe týkající se toho, jaké principy a zákonitosti lidské psychiky je třeba brát v potaz při nastavování vzdělávacích programů výzkumné integrity (včetně těch remediálních, určených pro výzkumníky, kteří se již proti integritě provinili). Důraz je třeba klást na chování/jednání, nikoliv na předávání znalostí nebo teoretickou diskusi. Základem programu je proto **předání strategií pro účinné rozhodování v akademické/výzkumné sféře**, tzv. SMART (seek help, manage emotions, anticipate consequences, recognize rules, test assumptions).

Obr. 2 a 3 Keynote přednáška Jamese DuBoise (University of Washington, USA).

Obranou proti nespolupráci či liknavému postoji k otázkám výzkumné integrity („compliance disengagement“) je respektování následujících zásad:

1. Lidé se odmítají učit, když se cítí ohroženi tím, co se jim sděluje – je třeba **vytvořit bezpečné prostředí** (safe space).
2. Lidé se učí pouze tehdy, mají-li **správnou motivaci** – je třeba využívat takzvané „teachable moments“ (nejúčinnější je kurz, když už výzkumník v praxi „narazil“).
3. Všichni mají nevědomé předsudky – je třeba naučit se **zpochybňovat zamlčené předpoklady** a přijmout potřebu dohledu.
4. Každý má silné stránky a slabiny – je třeba **najít si spolupracovníky, kteří budou kompenzovat moje slabiny**.
5. Lidský náhled na skutečnost je spoluurčován historií a kulturou – pravidla a závažnost jejich porušení jsou relativní: v USA jsou pohřešky proti výzkumné etice typu FFP (falsification, fabrication, plagiarism) považovány za **federální zločin** a trestány velice přísně, na rozdíl od laxnější Evropy (výrazně laxnější z pohledu lektora).
6. Lidé, kteří jsou rozrušení (bojí se, jsou rozčilení apod.) dělají špatná rozhodnutí – je třeba naučit se **nereagovat pod prvotním návaem emocí** (zásada „do nothing“ v prvním rozrušení).
7. **Výzkumníci pracují v týmu** – jak vést a řídit tým je třeba se naučit (neděje se samospádem).
8. Výzkumníci mají spoustu práce, **pravidla proto musí být jednoduchá** – je třeba vybavit je potřebnými materiály (šablony, checklisty, laboratorní návody, scénáře pro nepříjemné pohovory apod.).

Keynote přednáška 2 Johannes Katsarov (Vorarlberg University of Applied Sciences, Rakousko): „The Power of Serious Games for Ethics Education“ – Přednáška byla shrnutím poznatků z lektorovy vzdělávací a výzkumné praxe (jedná se o autora několika seminálních odborných publikací v oblasti gamifikace a hodnocení účinnosti etické výuky). Tématem bylo užití vážných her (serious games) při vysokoškolské výuce etiky. Na příkladu digitální hry uFood, vytvořené pro výuku marketingu, bylo posluchačům (kteří se přímo při přednášce mohli hry zúčastnit) názorně předvedeno, jak lze hraním této hry odhalit slepé skvrny u studentů, pokud jde o eticky problematické aspekty marketingových strategií užívaných na sociálních sítích. Hru lze užít k motivaci studentů, kterým se názorně předvede jejich mravní slepota a možnost závažného selhání při sledování profesních cílů (fallibility). Přednášející dále odlišil vážné hry od gamifikace (zatímco při hře jako takové se sleduje fiktivní cíl, při gamifikaci zůstává cíl usilování reálný a pouze je ho dosahováno způsobem využívajícím herní prvky či scénáře). **Relevantní publikace:** Katsarov et al. (2021), COBOLD 2022, Virtuous Play. Evidence on the Utility of 24 Game Mechanisms for promoting ethical sensibility (2023).

Obr. 4 Keynote přednáška 2 Johannese Katsarova (Vorarlberg University of Applied Sciences, Rakousko).

Shrnutí poznatků z přednášky:

- Nejméně účinná je etická výuka zaměřená na teorii a předávání znalostí.
- Větší účinnost má výuka založená na zvažování konkrétních příkladů/případů z praxe (moral case deliberation, např. různé verze Dilemma Game).
- **Nejúčinnější je výuka založená na zážitcích** (příklady: The Brewsters – choose your own adventure ethics book, role-playing experiential games, „Academical“: digitální vážná hra).

Odůvodnění účinnosti zážitkových vážných her:

- vytvoření magického kruhu (bezpečný prostor),
- vytvoření příběhu: podporuje motivaci (existuje cíl, kterého chci dosáhnout, usilování má smysl),
- interaktivní/imersivní scénáře (ponor či plné zaujetí hrou typu „flow“),
- identifikace s rolí: osobní zaujetí, vytvoření ideálního herního já, se kterým se ztotožňuju.

Varování na závěr: některé vážné hry mohou mít paradoxně demotivační, negativní dopad. (Příklad: digitální hra, kdy je úkolem hráče v roli strážce státních hranic zabránit nelegální imigraci.)

Keynote přednáška 3 Rashmi Kusurkar (Amsterdam UMC, Nizozemsko): „Equity, Diversity and Inclusion (EDI) in Educating Responsible Health Professionals for Research and Practice“

Přednáška začala takzvaným **positionality statement** (deklarací vlastního postavení, což začíná být běžným zahájením promluv na akademické půdě: jde o zohlednění původu, společenského statutu a s ním spojených privilegií řečníka). Lektorka dále poskytla řadu názorných ilustrací toho, jakým způsobem se slepé skvrny akademiků a výzkumníků ohledně EDI podepisují na odborné kvalitě výzkumu zejména v oboru lékařských a biomedicínských věd (přednášející je lékařka a výzkumnice v oboru lékařské a biomedicínské etiky). Hlavní poznatky: konkrétní slepé skvrny v medicínském výzkumu, lékařské výuce i praxi; slepé skvrny v publikačním systému (globální Sever x globální Jih), kontextuální motivátory nespravedlivé distribuce vědy a výzkumu. **Jaké etické kompetence (v rámci EDI) lze skutečně vyučovat/trénovat?**

- Znalosti: dějiny kolonizace, koncepty rovných příležitostí (equity) a inkluze.
- Postoje: „kulturní pokora“ (cultural humility), globální perspektiva, společenská aktivita (výuka reformátorů), otevřenost k řešení „zvenku“ (např. z globálního Jihu).
- Praxe: mezinárodní společenství dobré praxe.

Ústní prezentace

Blok ústních prezentací 7–12 (25. 6.): profesní vzdělávání, etické kompetence v praxi

Dr Jos Welie (President, Chateau Saint Andre Center): **How (well) are heritage preservation experts prepared educationally to address complex ethical questions arising in their professional practice?**

Dr. Kimberley Van Zon (lékařka, Jeroen Bosch Hospital) et al.: **Becoming a chameleon: evaluation of moral deliberation in medical training** – Zajímavý postřeh týkající se nebezpečí vyhoření z důvodu takzvaného morálního stresu – když lékaři/výzkumníci dobře vědí, co by měli (správně) udělat, ale v daném systému to není prakticky uskutečnitelné nebo průchodné. Řešením není důraz na individuální odpovědnost, ale na změnu kultury. Pomůckou proti vyhoření může být program „moral deliberation“ na daném pracovišti.

Tess Engeland (Phd Candidate, Vrije Universiteit Amsterdam) et al.: **The Ethics of Teaching Hacking: From Student Voices to Curriculum Practice**

Prof. Daniel Holt and Prof. Christian Early, Director of Ethical Reasoning (James Madison University): **Toward a Quantitative Framework for the Dynamics of Ethical Decision-Making.** – Kvantitativní model etického rozhodování (vycházející z amerického behaviorismu, v pilotním stadiu). Založený na systému 8 otázek (fairness, outcome, responsibility, character,

liberty, empathy, authority, rights). Obhajoba prioritizace etického vnímání situace (perception) před rozvažováním (deliberation) a rozhodováním (decision-making). **Tři hlavní kritéria etického vnímání:** citlivost (sensitivity), šíře (bandwidth), flexibilita (flexibility = context switching). Idea výukového programu založeného na etických scénářích a cíli výuky: **Notice, Expand, Adapt** = stát se všímavějším, rozšiřovat pole své pozornosti, umět správně interpretovat kontext. Základní myšlenka i tento cíl výuky (= všímat si, rozšiřovat zorné pole, být flexibilní) jsou nastaveny velmi dobře. Namítnout lze jen to, že by behavioristické provedení, jakkoliv je užitečné při výzkumu, mohlo výuku etiky až neúměrně zatížit (zvolený model je velmi složitý systém mnoha různých kvantifikovatelných kategorií).

Dr. Katja Kuehlmeier, Senior Researcher and Senior Lecturer, Institute of Ethics, History and Theory of Medicine, LMU Munich, et al.: **Ethical Competences in Education of Health Professionals**

Dr Beatrice Andreoli, MD; Theologian; Bioethics student (Anahuac University): **Advantages and necessity of solid bioethics training in medical education. General reflections and focus on the specific situation in Italy.**

Blok ústních prezentací 43–48 (25. 6.): etická výuka a užití AI/genAI

Dr. Tobias Eichinger, Senior Research Fellow, Teaching Coordinator (Institute of Biomedical Ethics, University of Zurich) et al.: **uMed: Your Choice. A Serious Game for Medical Ethics Education.** – Prezentace digitální hry uMed: Your Choice (University of Zurich, 2020), již používané pomůcky ve výuce lékařské etiky. Scénáře dilemat, které se hrají online (individuálně nebo ve skupině): student třetího ročníku medicíny (před praktiky v nemocnici) dostane roli čerstvě vystudovaného lékaře před atestacemi („resident MD“) a musí řešit reálné příklady lékařských dilemat z praxe. Bodové hodnocení v kategoriích empatie/vstřícnost, iniciativa/odpovědnost, odbornost. **Provokativní otázka z publika** (ideál etické výuky x realita lékařské praxe): Neměl by být student bodově **penalizován** např. za to, že se rozhodne jednat eticky správně, když to v reálně existujícím systému není vítáno? (uMed v bodovém hodnocení důsledně odměňuje pouze eticky správné chování, bez ohledu na jeho realističnost.) Totéž lze podle mě vztáhnout na současný systém výzkumu a publikační praxe: problém je v tom, že se výuka akademické integrity v mnohém rozchází s reálnou praxí v hodnocení vědy a výzkumu a praktikami, ke kterým to pod tlakem hodnocení vede.

Cristiana Dell'Erba, Phd Candidate (University of Verona) et al.: **Becoming Responsible with GenAI: Insights from Higher Education Students in the Netherlands and Italy.** – Zajímavé srovnání toho, jak umělou inteligenci používají a hodnotí vysokoškolští studenti v Nizozemsku a Itálii, založené na empirickém výzkumu (dotazníková šetření, ad.) v období 2025/2026. Týkalo se frekvence užívání AI pro úlohy spojené se studiem: podobná úroveň využití v obou zemích (cca 87/88 % studentů běžně užívá AI při studiu; nejčastější frekvence využití: denně a/nebo týdně). Nejčastěji udávané důvody, proč AI **nepoužívat**: environmentální, důvěra ve vlastní schopnosti (sám/sama to umím líp), technická omezení (nemám přístup k...), omezená hodnota při studiu (nepoužívám vlastní mozek), nedostatečné kompetence (neumím to správně používat). **Závěry:** studenti očekávají od institucí srozumitelné, užitečné guidelines a někdy jsou až překvapeni tím, co je jim dovoleno. Je třeba se naučit žít **s ambivalencí ve vztahu k AI**: na něco to dobré je, na něco jiného vůbec ne.

Dr Patrick Miqueu, Lecturer – Researcher, Dr Olivier Cartiaux Researcher (ECAM Brussels Engineering School): **Engaging Biomedical Engineering Students in Ethics through a Metaphorical Journey** – Velice zajímavá ukázka toho, jak lze pojmout výuku inženýrské etiky formou metaforického záramování: v tomto případě jako putování po mapě převzaté z Tolkienova *Pána prstenů* a přizpůsobené etickým problémům v biomedicínské etice. (Studentům nebylo prozrazeno, že se pohybují po mapě adaptované z Tolkiena. Vědecká experimentace byla umístěna do Mordoru 😊.) Kurz zahrnoval požadavek, aby si studenti psali digitální deník, v němž si zapisují zážitky a poznatky z vlastní „cesty“ a zároveň ji reflektují.

Mustafa Volkan Kavas, Full Time Professor (Izmir University of Economics Faculty of Medicine): **Beyond the Sensory Spectacle: Harnessing Narrative Depth for the Internalization of Professional Virtues in Virtual Environments** – Prezentace užití virtuální reality k výuce lékařské etiky. **Základní idea:** virtuální realita umožňuje kombinovat jak zážitek – např. smyslový šok z lékařské reality (např. simuluje rušné prostředí na jednotce intenzivní péče) –, tak konkrétní scénáře/příběhy, které vedou k větší zapamatovatelnosti a přenositelnosti etických dilemat a jejich řešení (lékaři mají sklon časem otupět, pokud jde o sensorický šok a vnímání etických dilemat – zatímco pacientské příběhy většinou v paměti zůstávají). Výhodou užití VR je to, že **studenti tyto příběhy nemusí číst** (v současné studentské populaci je údajně velký odpor ke čtení textů). Relevantní poznatek pro AS NTK: užití příběhových scénářů při vzdělávacích akcích? (Výhody příběhu jako pomůcky při výuce etiky byly zdůrazněny v několika různých příspěvcích.)

Blok ústních prezentací 49–54 (26. 6.): AI v praxi

Matt James (St Mary's University, Londýn): **Thinking Machines, Thinking Minds.**

Reimagining Higher Education in the Age of AI – 95 % studentů v Británii používá AI, 94 % ji využívá při studiu (UK Student GenAI Survey 2026). Otázky: Kdo to vede/dohlíží na to? Jak se hodnotí získané vědomosti? Jakou duševní energii to od studentů vyžaduje? Posiluje to autonomii studentů, nebo ji to oslabuje? Jak si představovat činnost spoluutvářenou člověkem a genAI („co-agency“)? Obhajoba návratu k Newmanovu slavnému pojednání *The Idea of a University* (1852). **Výzvy spojené s genAI:** fragmentace vědění, instrumentalizace (x výchova celého člověka), podkopání výuky poskytované lidmi, oslabení hodnot pravdy/pravdivosti a autority. **Vstup do debaty AD:** první tři „výzvy“ ale nejsou zdaleka důsledkem AI, univerzity jim podléhaly dávno před nástupem AI. AI je spíš jen radikálně odhaluje. Jako zdroj pro sledování vysokoškolské problematiky a debat o různých tématech týkajících se akademie a výzkumu ve Velké Británii doporučen portál **WONKHE:** <https://wonkhe.com/>

Francine Dechesne (Leiden University & Tilburg University): **“Responsible AI” (TRAI) in the Netherlands: challenges and opportunities** – Prezentace týkající se pokusu zavést AI odpovědně do občanské praxe v Amsterdamu ([„Fair Welfare AI“](#) – odkaz vede na článek v MIT Technology Review) a jak tento pokus ztroskotal. Technologie vidíme jako způsob, jak ve světě vytvořit řád/pořádek. Ale tento pokus uvést odpovědnou AI do praxe selhal. Proč? Obtížnost skutečně interdisciplinárního pohledu na svět: technická stránka věci x občanská společnost x právo x sociologie – počítačová vědci/programátoři mají tendenci vidět čistě technický problém a

odmítají se zabývat etickými dopady, právníci nerozumějí AI atd. Více o iniciativě TRAI: [TRAIRapport](#) (bohužel pouze v holandštině), [TRAI website](#).

John Lantos: **Bioethics, AI, and Genomics Challenge Ideas of Professionalism** – Velice poučná prezentace k problematice užití AI v biomedicínské praxi, zejména z pohledu toho, kdo za rozhodnutí vyplývající z užití AI ponese **klinickou odpovědnost** a bude je schopen a ochoten zdůvodňovat (pacientům, jiným lékařům apod.). Např. při rozpoznávání diagnosticky významných vzorců v obrovských balících dat z genomického výzkumu, které jsou pro zpracování člověkem kapacitně příliš náročné, ať už intelektuálně, nebo časově.

Banu Buruk (Donders Institute, Radboud University, NL): **Reflections about Education Practices on AI Ethics in Healthcare: Guiding Responsible Innovation** – Otázka kombinace lékařské etiky a AI etiky. Obvykle se od AI v medicíně primárně očekává, že zvýší přesnost a správnost diagnózy, méně už se bere na zřetel, že to v lékařské etice nestačí. Užití AI musí být nejen správné, ale zároveň ospravedlnitelné (justifiable), tj. odpovědné a vysvětlitelné. Lékař musí být vždy schopen pacientovi vysvětlit, jak došel s pomocí AI k určitému závěru, ať už jde o diagnózu, zvolenou léčbu, nebo doporučení dál neléčit. Užití AI v medicínské doméně je podle legislativy EU kategorizováno jako vysokorizikové, z toho plyne klíčový požadavek (ze zákona) na „explainable AI“.

Ústní prezentace 73–78 (26. 6.): AI ve výuce

Lisa Ruffini (University of Verona, Uni of Modena and Reggio Emilia): **Digital Citizenship and Ethical Skills: Lived Experiences of Radboud University faculties in the Age of GenAI** – Empirický výzkum mapující praktické zkušenosti vyučujících s výukou v éře generativní umělé inteligence (genAI). Prezentace se soustředila na dva specifické aspekty žité zkušenosti vyučujících: 1. jejich identitu a 2. výukové metody/postupy. Dotazníkové šetření plus rozhovory. Z vyhodnocení vyplývá, že vyučující měli pocit, že genAI jejich identitu, včetně přesvědčení a hodnot, zatím nijak nezměnila – na rozdíl od metod výuky (a způsobů hodnocení studentů). **Po prezentaci se rozpoutala zajímavá debata:** jestli na toto hodnocení není příliš brzy – na základě srovnání se staršími technologiemi, které postupně změnily žitý svět natolik, že s sebou nesou i změnu hodnot/přesvědčení (příklady: automobilita, užívání smartphonů – auta: u řidičů netrpělivost s „pomalostí“ chodců a vytváření městských krajín, kde už chůze prakticky není možná; smartphony: u mladých netrpělivost s „neobratností“ starších, nedostupnost a vyloučení určitých skupin z dosahu hodnotných služeb a statků, apod.). Možná je tedy na otázku po změně identity (a hodnotové orientace) pod vlivem genAI jen příliš brzy?

Marin Gillis (Roseman University College of Medicine, USA): **Precision with Purpose: Integrating Epistemic Virtues into AI-Driven Medical Education** – Prezentace popisovala postup při vytváření programu lékařské etiky na malé americké lékařské univerzitě (typu college), programu založeného na aristotelské etice a definovaném katalogu specifických lékařských ctností, který si studenti mají osvojit. Ideou je používat AI při tréninku studentů na konkrétních scénářích (moral case deliberation), které vyžadují pochopení klíčových lékařských (profesních) ctností, od odborných znalostí přes komunikaci s pacientem až po rozhodování a jednání. Potíže s touto koncepcí: definice toho, co je ctnost, jako jakéhosi zlatého středu mezi

dvěma extrémy, otázka konfliktů mezi ctnostmi (model nepředpokládá, že by k němu mohlo dojít?) ad.

Workshopy

Robin Engelhardt, Mads Paludan Goddixsen (University of Copenhagen): Developing new RCR teaching materials: why and how? (Track 2) – Tématem bylo odpovědné vedení výzkumu (responsible conduct of research, RCR). Lektoři z Kodaňské univerzity předvedli **část rukopisu vlastní příručky** – vytvořené v LaTeXu, hledají pro text vydavatele s širším dosahem, než má jejich univerzitní nakladatelství (Kodaňská univerzita v Dánsku), rádi by publikovali v modu OA. **Struktura příručky**: od základů ke konkrétním datům a problémům. Text je dále členěný pomocí rámečků pro 1. případové studie, 2. typická dilemata, 3. definice a 4. zdroje. Zajímavé postřehy ohledně toho, jak RCR přetvořit v něco, co se dá vyučovat:

- Každá kapitola je použitelná sama o sobě. Příručka je uzpůsobená tak, že si lze stáhnout každou kapitolu zvlášť jak s bibliografií, tak s indexem (pro danou kapitolu), tzn. výuku lze snadno modularizovat, ale také aktualizovat/verzifikovat.
- Je dobré začít vždy s příklady dobré vědecké praxe (spíš než odstrašujícími příklady).
- Vydělit zvlášť doktorandy a problémy specifické pro doktorské studium/výzkum, např. autorství – na základě **vlastního průzkumu** ohledně toho, jakým problémům skutečně čelí (na vlastní instituci). Příručka kombinuje obecné principy s konkrétními příklady toho, jak jsou procesy a pravidla nastaveny specificky na Kodaňské univerzitě.

Dr. Jonas Bozenhard, Postdoc, Hamburg University of Technology: Teaching Engineering Ethics Through Prototyping: A Show and Tell Workshop (Track 4) – Workshop měl formu prezentací jednotlivých studentských projektů/prototypů formou posteru, jednalo se o nástroje vytvořené skupinami studentů a určené k detekci obsahu vytvořeného umělou inteligencí po hodnocení spolehlivosti informací pocházejících od AI chatbotů (bibliografické údaje, faktické informace, manipulativní jazyk sdělení apod.). Fotodokumentace studentských posterů prezentujících jednotlivé prototypy byla uložena do sdílené složky týmu informačních služeb (R:\0 - Týmy\Tým pro informační podporu studia\KONFERENCE\2026\IAEE2026) k nahlédnutí.

Vlastní workshop NTK (Workshop 11)

Alena Dvořáková, Eliška Skládalová (NTK): Facing Dilemmas: A Game-Based Workshop on Ethics and AI (26. 6. 2026, 14:00–15:00) Prezentovala Alena Dvořáková.

Sadu 10 dilemat zaměřených na etické problémy ve vztahu k AI (a vytištěných na papírových kartičkách, jejichž grafickou úpravu zajišťovala Jitka Zavoralová z odd. komunikace) jsme připravily společně s Eliškou Skládalovou (odd. 32, NCIP) ve spolupráci s doktorandý FEL ČVUT sdruženými v iniciativě [Responsible AI in Prague](#). Úvodní prezentace workshopu je uložena v IDR NTK jako samostatný dokument.

Průběh akce: Patnáctiminutová prezentace na úvod workshopu spočívala v představení NTK (specifického postavení v akademické/výzkumné infrastruktuře ČR, vzdělávací činnosti AS NTK a nabízených služeb obecně, včetně profilu jejich uživatelů) a poté i našich konkrétních zkušeností s pořádáním [workshopu Dilemma Game](#) na půdě NTK i mimo ni (VŠCHT, ÚŽFG Liběchov) za období od června 2025 do června 2026. Workshop byl představen jak po logistické, tak po pedagogické stránce (společenská akce na bezpečné půdě, smysl gamifikace akademické integrity), byly prezentovány i výsledky naší reflexe uskutečněných workshopů (na příkladu účastnického worksheetu a vyhodnocení jejich zpětné vazby). Pozornost byla věnována i výhodám a úskalím pořádání této akce na „neutrální půdě“ NTK oproti internímu prostředí akademické či výzkumné instituce. Následoval samotný workshop v délce 45 minut: nejdříve hra DG, následovaná společnou diskusí na závěr (která proběhla spíše formou Q&A).

Vyhodnocení: Celkem se workshopu zúčastnilo **25 účastníků konference** (tak hojnou účast na závěr konference nikdo nečekal, přidělená učebna byla doslova narvaná). Hru samotnou si přítomní zahráli ve 4 skupinách (o počtu 8, 6, 6 a 5 členů – uspořádání vyplynulo z relativní stísněnosti prostoru a neochoty přehřátých účastníků hýbat s židlemi, viz přiložená fotodokumentace). Tři skupiny zvládly v daném čase prodiskutovat 2 dilemata, 1 skupina probírala jen jedno dilemma (z důvodu pozdního příchodu jednoho z členů, na něhož se rozhodla počkat).

Zpětná vazba na workshop

Zpětná vazba ústní: Reakce na workshop přímo na místě vzápětí po skončení byla výrazně pozitivní. Účastníci hodnotili kladně například to, že se jednalo skutečně o workshop (a ne frontální přednášku), mnohé mrzelo i to, že hodina určená na workshop vypršela dřív, než zvládli přejít k dalším dilematům. Několik zúčastněných se okamžitě přišlo zeptat, zda bychom s nimi mohli naše dilemata na AI nasdílet, aby je mohli použít ve vlastní výuce.

Zpětná vazba nasbíraná pomocí formuláře (vytvořeného v LimeSurvey a zpřístupněného v prezentaci přes QR kód po skončení workshopu): **Formulář vyplnilo 11 z 25 zúčastněných (44 %) –** což je úspěch vzhledem k tomu, že v zaplněné učebně se udělalo během workshopu nesnesitelné dusno (klimatizace nestíhala) a akce byla součástí posledního bloku konference před oficiálním zakončením (v pátek odpoledne). Podrobnější vyhodnocení dotazníku bude teprve provedeno, ale odpovědi získané na dvě základní otázky týkající se spokojenosti účastníků s workshopem vyzněly takto:

- 11 z 11 respondentů, kteří dotazník vyplnili, odpovědělo na otázku „How satisfied are you with today's session?“ známkou 5 představující nejvyšší hodnocení (na stupnici od 1 do 5).
- 10 z 11 respondentů, kteří vyplnili dotazník, odpovědělo na otázku „Would you recommend the Dilemma Game to your students or colleagues? If so, why?“ jednoznačně kladně, někteří i nadšeně (zbývajících 1 respondent na otázku neodpověděl).

Po skončení workshopu nám bylo jednou z účastnic – hlavní organizátorkou konference, prof. dr. Mariëtte van den Hoven (Amsterdam UMC) – doporučeno nabídnout naše AI dilemata tvůrcům původní hry Dilemma Game (Erasmus University Rotterdam), případně je zveřejnit přes portál [The Embassy of Good Science](#). V současnosti jednáme v AS NTK o tom, jakou formou by bylo nejlépe nahrát tento vzdělávací materiál do IDR NTK a pod jakou licenci ho zpřístupnit.

Obr. 5 Workshop 11 „Facing Dilemmas: A Game-Based Workshop on Ethics and AI“ (Alena Dvořáková, NTK).

Další akce konané v rámci konference

Divadlo dialogu (24. 6. 2026) Science Hoops Theatre Play for Fostering a Positive Research Culture – Plenární akce. Překvapivě působivé divadelní představení uspořádané divadelní skupinou Science Hoops (jedna z afiliací: Dept. of Ethics, Law and Medical Humanities, Amsterdam UMC). Divadelní improvizace vycházela z dialogu s publikem a ztvárňovala základní systémové problémy v současné výzkumné kultuře. Improvizace byly založeny na průběžných interakcích s účastníky konference, kteří měli možnost ovlivnit směr, kterým se mají některé výstupy ubírat.

Fringe (26. 6. 2026): Health Visions: Using Art to Understand Concepts of Health (Margot Vandenbroucke, Radboud UMC) – Workshop na rozvíjení komunikace pomocí umělecké tvorby. Během konference několikrát zaznělo, že v mnoha oborech vědy, výzkumu i praxe je etika především otázkou **etické komunikace**. Workshop spočíval v tom, že si každý účastník nejdříve nakreslil jednoduchý obrázek na zadané téma a posléze dostal za úkol komunikovat s ostatními účastníky na základě výkladu jejich obrázku (aniž by nutně věděl, co přesně se ostatní svými obrázky snažili vyjádřit). Překvapivě účinný způsob, jak předvést problém etické komunikace (např. při interakcích lékaře s pacientem nebo pedagoga se studentem).

General Assembly IAEE (25. 6. 2026, 17–18:30)

Příští konference IAEE se bude konat 23. – 25. června 2027 na [Complutense University](#) v Madridu (Španělsko) pod názvem „Ethics Education, Deliberation, and Civil Society“. Předpokládaný časový harmonogram: Webové stránky a „call for papers“ by se měly objevit zhruba v říjnu/listopadu 2026; **období pro podání abstraktu: prosinec 2026 – únor 2027**; oznámení o přijetí abstraktu na konferenci: konec března 2027. Hlavní formáty konferenčních příspěvků zůstanou stejné jako dosud (tj. keynote přednáška, ústní prezentace, workshop, poster, sympozium).

IAEE vydává vlastní hybridní časopis, [International Journal of Ethics Education](#) (ISSN 2363-9997), recenzovaný a indexovaný ve Web of Science (WoS Q4/Q3 podle předmětné kategorie, ale trend je vzestupný). V současnosti vycházejí 2 čísla ročně – lze zvážit pro případ, že bychom v budoucnu chtěli odborně publikovat v oblasti etického vzdělávání (akademické či výzkumné integrity).

Shrnutí hlavních poznatků a závěr

Současné trendy na poli etického vzdělávání na vysokoškolské úrovni a v akademické/výzkumné sféře lze shrnout obecně takto: Jasný důraz je kladen na upřednostnění **jednání a motivace v etické výuce** (oproti sdílení znalostí a teorie) a dále na **interaktivnost** výuky (formáty a postupy, které ji podporují, jako jsou např. vážné hry a gamifikace, rozvažování založené na případech z praxe apod.). Zdůrazňuje se i nutnost zohlednit při vytváření vzdělávacích programů a materiálů hlubší zákonitosti lidské psychiky tak, aby etická výuka byla co nejúčinnější (časté téma je také problematika hodnocení kvality a účinnosti etické výuky, zejména té dlouhodobé). **Oborově vzato** se v této oblasti projevuje výrazná dominance lékařské a zdravotnické tematiky, bioetiky a biomedicíny, ekologických témat (udržitelnosti), ale také inženýrských oborů – zejména počítačové vědy (hacking, ale i užití softwaru při výuce) a umělé inteligence (AI, genAI) jako nástroje užívaného jak pedagogy/školy, tak studenty při studiu a plnění úkolů.

Systémové jevy. Z hlediska výzkumné kultury a takzvaného odpovědného provádění výzkumu (RCR = responsible conduct of research) se v mezinárodní odborné sféře řeší především nastavení výzkumné kultury a z něj plynoucí systémové problémy: hodnocení vědy a výzkumu, které podporuje kulturu „publish or perish“ a nepřímo i výslovně neetické publikační praktiky, (ne)udržitelnost výzkumu, nedostatečná supervize a zneužívání doktorandů a začínajících výzkumníků, genderová nerovnováha, diskriminace globálního Jihu, morální stres a vyhoření – a z toho všeho plynoucí potřeba **reformovat systém (výzkumnou kulturu) jako celek**. Opakovaně na konferenci zazněl **paradox etické výuky v akademické a výzkumné sféře**: systém nezřídka citelně ztěžuje nebo dokonce penalizuje etické chování a protežuje pochybné, ne-li rovnou neetické praktiky; problém není v tom, že by výzkumníci nevěděli, co je správné – spíš nevědí anebo nemají páky na to, jak to, co je správné, prosadit do zavedené praxe takzvané zdola.

Závěr

Workshop na AI dilemata prezentovaný za NTK měl u odborníků na vzdělávání v oblasti akademické integrity jednoznačně pozitivní odezvu a vedl k navázání cenných kontaktů v mezinárodní akademické sféře.

V konkrétní rovině se podařilo navázat cenné kontakty s mezinárodními odborníky v oblasti akademické integrity (např. specialistkou na výzkumnou integritu působící na University of Ghent (Belgie) nebo výzkumníci a odborníci na OS z lékařské fakulty Lotyšské univerzity /University of Latvia/, která s námi nasdílela vlastní kolekci materiálů k OS). Podařilo se také získat materiály, které nám mohou posloužit při přípravě vlastního webového průvodce k akademické etice a výzkumné integritě (např. koncept příručky k RCR prezentované na workshopu specialistů na výzkumnou integritu z dánské University of Copenhagen). Několik účastníků našeho workshopu „Facing Dilemmas“ (Nele Bracke z Ghentské univerzity, Jos Kole z Radboud UMC ad.) projevilo zájem o využití sady AI dilemat z dílny AS NTK ve vlastní výuce – nyní proto řešíme uložení tohoto materiálu v IDR NTK ve vhodném formátu a jeho zpřístupnění pod vhodnou licencí.

Jak témata probíraná na konferenci, tak sdílené praktické zkušenosti a materiály jsou vysoce relevantní pro stávající i rozvíjené aktivity AS NTK zaměřené na doktorandy a začínající výzkumníky. Poznatky o současném stavu bádání na poli akademické etiky a výzkumné integrity, o trendech ve výuce a volně dostupných materiálech (přes portál The Embassy of Good Science aj.) budou nasdíleny s týmem AS i širším týmem informační podpory (odd. 32 a 35) na jednom z pravidelných metakonzultačních setkání (Metání).